

ἀγουπικρὸ τό, Καππ. (Ἀραβάν.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. οὐς. *aḡi* καὶ διαλεκτ. *aḡu* (δηλητήριον) καὶ τοῦ ἐπιθ. *πικρός*.

Εἶδος χόρτου.

ἄγουρα ἐπίρρ. Θράκ. (Ἀλμ.) Κεφαλλ. Σύμ. κ. ἁ. Γβλαχογιάνν. Λόγοι κι ἀντίλογ. 58 καὶ 63.

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος*.

1) Ἀώρως, προώρως, πρὸ τῆς ὥρας, πρὸ τοῦ καιροῦ ἐνθ' ἄν.: Ἄγουρα ἐπῆε 'ς τὸ δάφο Κεφαλλ. Ἐξύπνησ' ἄγουρα αὐτόθ. Τὴν αὐγὴ... ξύπνησε ὁ καμπούρης ἄγουρα τὴν κόρη καὶ τῆς εἶπε Γβλαχογιάνν. ἐνθ' ἄν. 63: Ἡρθε, ξενιτεμένη φίλη, μὰ ἦρθε ἄγουρα (λέγεται πρὸς ἀηδόνα) αὐτόθ. 58. 2) Ὁ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου χρόνος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον Θράκ. (Ἀλμ.): Ἄσιμ.

Ἄγουρα παράγουρα παππαδιές δὲν ψένουνι, κοκκιά δὲν καπαλίζουνι

(τοῦτο λέγεται κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν Χριστουγέννων καὶ Φώτων διάστημα). Πβ. ἀρχ. «ἄωρει τῆς νυκτός». Ἰδ. καὶ ΝΠολίτ. Παραδ. 2, 1257.

ἀγουράδα ἡ, Εὐβ. (Κονίστρ.) Σῦρ. Χίος — Λεξ. Κομ. ἀγουράδα Χίος (Βολισσ.) ἀγουράδα Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος*. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

1) Ἡ ιδιότης τοῦ ἄωρου καρποῦ, στρυφνότης Εὐβ. (Κονίστρ.) — Λεξ. Κομ.: Τὸ κρασί φέρνει μιὰ ἀγουράδα Κονίστρ. Πβ. ἀγουροφέρνω. Ἡ σημ. καὶ παρὰ Σομ. Συνών. ἀγουριά, ἀγουρίλα, στρυφάδα. 2) Τόπος σκληρὸς ἢ πετρώδης ἀκατάλληλος πρὸς καλλιέργειαν Κρήτ. β) Ὁ ὁποσδήποτε μὴ δυνάμενος νὰ καλλιεργηθῇ τόπος ἢ μὴ καλλιεργηθεῖς παρ' ἄλλον καλλιεργημένον, ὥς ὁ περὶ τὰ δένδρα ἢ ὁ παρὰ τὸν φράκτην Κρήτ. Σῦρ. Χίος: Ἐκάμαμε τὸ χωράφι, ἀλλὰ δὲ δὸ κάμαμε καλά, μᾶς ἔμειναν ἀγουράδες Κρήτ. Νὰ μὴ γάνης ἀγουράδες (νὰ μὴ ἀφίνης μέρη ἀκατέργαστα) Σῦρ. Συνών. μεσαργά, πάραβόλα, χερσάδα. γ) Αὐλαξ Χίος: Φρ. Χαλῶ τοὺς ἀγουράδες (ισοπεδώνω τὰς ὑπὸ τοῦ ἀρότρου γενομένας αὐλακας).

ἀγουράκος ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἁ.) ἀγουρακός Πόντ. (Ὁφ.)

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος*.

Ὁ προσήκων εἰς ἄγουρον, εἰς ἄνδρα, ἀνδρικός ἐνθ' ἄν.: Ἀγουράκὸν λαλία (ἀνδρική, ἀρρενωπὴ φωνή) Κερασ. Ἀγουράκὸν στάσιμον-πορπάτεμαν-πουνάριν κττ. αὐτόθ. Ἀγουράκα λώματα (ἐνδύματα) Τραπ. Ἐφόρεσεν ἀγουράκα (ἐνν. λώματα) Ὁφ. Τ' ἀγουράκὸν ἢ γνῶσ' ἄς σὸ μάλαμαν ἀκριβὸν ἐν' (ὁ ἀνδρικός νοῦς εἶναι πολυτιμότερος τοῦ χρυσοῦ) Τραπ. Συνών. ἀγουράτικος, ἀντρίκειος, ἀντίθ. γυναικειος.

ἀγουρανέβατος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀγουρανέβαστος Θήρ.

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος* καὶ τοῦ ἐπιθ. *ἀνεβατός*.

Ἐπὶ ἄρτου, ὁ ὠπτημένος μετὰ ἀτελῇ ζύμωσιν. ποῦ ψήθηκε χωρὶς ν' ἀνεβῇ καλά.

ἀγουράνος ὁ, Πόντ. (Ματζούκ.)

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος*.

Παιδίον. Συνών. ἀγουρίτσος.

ἀγουραπηλογιά ἡ, Κάμπ. ἀουροπηλοῖα Κάμπ.

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος* καὶ τοῦ οὐς. *ἀπηλογιά*.

Ἀγουρη ἀπηλογιά, ἄγουρος λόγος, ὕβρις, ἐξύβρις: Παροιμ. Ἡ μαχαιρὰ γατρεύεται, μ' ἀουροπηλοῖα πομένει (ὅτι ὁ τραχὺς λόγος οὐδέποτε λησμονεῖται). Πβ. ἀγουρολόγος.

ἀγουράτικο τό, ἀμάρτ. ἀγουράτικο Εὐβ. (Κάρυστ.)

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος*.

Εἶδος σύκων ὑποξίνων.

ἀγουράτικος ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ.) ἀγουράτ'κος Πόντ. (Ἀργυρόπ.)

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος*.

Ὁ εἰς ἄγουρον, νεανίαν, ἁρμόζων ἢ ἀνήκων ἐνθ' ἄν.: Ἐσέβεν 'ς ἀγουράτ'κον στόλον (ἐνεδύθη, δηλονότι ἡ κόρη, ἀνδρικήν ἐνδυμασίαν) Ἀργυρόπ. Συνών. ἀγουράκος, ἀντρίκειος, ἀντίθ. γυναικειος.

ἀγουρεύω Νάξ. ἀουρεύω Νάξ. ἀγουρεύω Κρήτ. Μέσ. ἀουρεύομαι Νάξ.

Πιθανῶς ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος*. Πβ. ἀρχ. ὀξύς-ὀξύνω, παροξύνω.

1) Δίδω ἀφορμὴν εἰς τινὰ νὰ δυσαρεστηθῇ, ἰδίᾳ εἰς βρέφος νὰ κλαίῃ Νάξ.: Ἐούρεψές το πάλι τὸ παιδί. Θὰ τ' ἀουρέψης, μόν' ἄσε το. 2) Ἐπὶ τραύματος, ἔλκουσ κττ. ἀμτβ. ἐρεθίζομαι Κρήτ.: Ἀγουρέψεν ἡ πληγὴ. 3) Μέσ. μισῶ, ἐχθρεύομαι, ἀντιπαθῶ Νάξ.: Αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο τὸν ἀουρεύομαι. Εἶμαι ἀουρεμένος (θυμωμένος).

ἀγούρι τό, Θράκ. (Μυριόφ.)

Ὑποκορ. τοῦ ὀν. *ἄγουρος*.

Συνήθως πληθ. ἀγούρια, σταφυλαὶ τῆς ἀγρίας ἀμπέλου, αἱ ὁποῖαι καὶ ὠριμάσασαι εἶναι ὄξινοι.

ἀγουριά ἡ, Πελοπν. (Μεσσ. Μεσσήν.)

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἄγουρος*. Πβ. ἀρχ. ἀωρία.

1) Ἡ ιδιότης τοῦ ἄωρου, τὸ νὰ εἶναι τι ἄωρον ἐνθ' ἄν. Συνών. ἀγουράδα, ἀγουρίλα, στρυφάδα. 2) Ἄωρος καρπὸς Πελοπν. (Μεσσ.): Μὴν τρώτε ἀγουριές. Τὰ σταφύλια κόμα εἶναι ἀγουριές.

ἀγουρίδα ἡ, ἀγουρίδα Ἰων. (Σμύρν.) — Ἀ'Εφταλ. Μαζώχτρα 150 ἀγουρίδα Εὐβ. (Κάρυστ. Κύμ. κ. ἁ.) Θεσσ. (Ζαγορ.) Θράκ. (Ἀδριανούπ. Κομοτ. Σαρεκκλ. Σηλυβρ.) Μακεδ. Μέγαρ. Παξ. Πελοπν. (Ἀρκαδ. Καλάβρυτ. Καλάμ. Κόρινθ. Μεσσ. κ. ἁ.) Προπ. (Κύζ.) Σάμ. Σύμ. ἀγ'ρίδα Ἡπ. Β.Εὐβ. Θεσσ. (Ζαγορ. κ. ἁ.) Μακεδ. Στερελλ. (Αἰτωλ. Καλοσκοπ.) ἀγουρίδα Ἰκαρ. Λυκ. (Λιβύσσ.) ἀγουρίδα Ἄνδρ. Θήρ. Κρήτ. Λέσβ. Μόλυβ.) ἀκουρίδα Λέσβ. ἀουρίδα Μεγίστ. Νάξ. (Γαλανάδ.) ἀουρία Κάμπ. ἀγουρήθρα Τσακων. ἀγουδούρα Σίκιν. γ'ρούδα Ἡπ. ἀγουίδα Σαμοθρ. ἀβρίρα Καππ. (Ἀραβάν.)

Ὡς ἐξ ἀρχ. οὐς. *ἀωρίς. Κατὰ K Foy ἐν Bezenb. Beitr. 12, 62 κέξ. ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. ἄωρος. Ὁ τύπ. ἀγγουρίδα κατ' ἐπίδρασιν τῆς λ. ἀγγούρι κατὰ Γ' Χατζιδ. ΜΝΕ 2, 435. Ὁ τύπ. γ'ρούδα ἐκ τοῦ ἀμάρτ. ἀγουροῦδα. Ὁμοίως ἐκ τοῦ ἀγουροῦδα ὁ τύπ. ἀγουδούρα κατ' ἀμοιβαίαν ἐναλλαγὴν τῶν φθόγγ. ρ καὶ δ. Ὁ τύπ. ἀγουρήθρα

κατὰ τὰ ἄλλα εἰς -ή θ' ῥ' ὄν. Ὁ τύπ. ἄγγουρίδα καὶ παρὰ Δουκ., ὃ δὲ τύπ. ἄκουρίδα καὶ παρὰ Γύπαρ. πρῶξ. Γ στ. 191 (ἐκδ. ΚΣάθα σ. 231).

1) Ἡ νέα καὶ ἄωρος σταφυλή, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἄνθος ἔτι καὶ πρὸς τὴν ὥριμον, ἀρχ. ὁμφαξ ἐνθ' ἄν.: *Κόψε δὴν ἄγουρίδες νὰ βάλωμον 'ς τ' ἄβγα Παξ. 'Ενθ', μὴν τρώς ἄγουρίδες, θὰ μουδιάσουν τὰ δόδια σου! Μέγαρ. Φαῖ' κι τὸ 'ἀγ'ρίδης στάχτ' (στάχτ' = νόσημά τι) Αἰτωλ. Τὰ σταυρωτὰ εἶναι ἄγουρίδες (δὲν ὠρίμασαν ἀκόμη) *Ανδρ. || Παροιμ.*

'Αγάλη ἀγάλη γίνεται ἡ ἄγουρίδα μέλι

(πᾶν ἔργον ἀπαιτεῖ χρόνον ἵνα συντελεσθῇ. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,138) πολλαχ.

'Ο γονεὸς τρώει τὴν ἄγουρίδα καὶ τὸ παιδί ξινίτζεται (ὅτι ἁμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα) Σίφν.

Οἱ γονεῖς τρώνε τὸ ἄουρίδες καὶ τὰ παιδιὰ μουδιάζουνε (συνών. τῇ προηγουμένῃ. Πβ. Π.Δ. Ἱερ. 38,29 «οἱ πατέρες ἔφαγον ὁμφακα καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἤμωδίασαν») Νάξ. (Γαλανάδ.) || *Ἀσμ.

'Αν μὲ κάκιωσες, πουλί μου, ἄγουρίδα 'χει πολλή, νὰ τὴν κοπανίσω θέλω νὰ σὲ δώσω τὸ ζουμί

Σηλυβρ.

Σὰν ἐβγοῦν οἱ ἄουρίδες | τρώει πέντε κουφινίες Κάρπ.

Θυμάσαι ποῦ σὲ φίλησα 'ς τ' ἀμπέλι, 'ς τὴ σταφίδα, κ' ἐβάλαμε καὶ μάρτυρα ἓνα τσαμπὶ ἄγουρίδα;

Σμύρν. Συνών. ἄγουρίδα. β) Στάδιον πεπάνσεως τῆς σταφυλῆς Εὐβ. (Κύμ.) Στερελλ. (Καλοσκοπ.): *Θειάφισμα 'ς τὴν ἄγουρίδα - 'ς τὸν ἀθὼ Κύμ. Τὸ θειάφισμα γίνεται 'ς τὴν ἀγ'ρίδα Καλοσκοπ. γ) Ὁ χυμὸς τῆς ἁώρου σταφυλῆς Θεσσ. (Ζαγορ.) Πελοπν. ('Αρκαδ. Καλάμ.) κ. ἄ.: Χτύπησα τ' ἄβγα μ' ἄγουρίδα 'Αρκαδ. Ἀγουρίδα 'ς τὰ μάτια σου! (ὑβρις ὡς δεινὴ τιμωρία. Πβ. ἄγα νὰ 'ς τὰ μάτια σου!) Ζαγορ. || *Ἀσμ.*

'Σ τὴν ἡμέρα μου δὲν εἶδα | σκορδαλιὰ μὲ ἄγουρίδα

'Αρκαδ. Συνεκδ. χαρακτηρισμὸς παντὸς ὀξίνου Πελοπν. (Καλάμ.): *'Εγινε τὸ ψωμί ἄγουρίδα. 2) Πᾶς ἄωρος καρπὸς Κρήτ. Μέγαρ. Παξ. Σάμ. κ. ἄ.: 'Εφτάκαμον καὶ σῦκα ἄγουρίδες Παξ. || Φρ. 'Εχεσ' ἄγουρίδα (ἐπὶ φόβου μεγάλου κινδύνου, οἶονεῖ πρωίμως καὶ οὐχὶ φυσιολογικῶς) Σάμ. Μὲ πάει ἄγουρίδα (συνών. τῇ προηγουμένῃ) ἄγν. τόπ. Καὶ μεταφ. ὁ μήπω ὠριμάσας νεανίας ἢ νεᾶνις *Ηπ. *Εἴν' ἀγ'ρίδα αὐτὸς ἀκόμα, δὲν τῶρθαν τὰ μυαλά. Πβ. ἀρχ. ὁμφαξ.**

άγουρίδης ὁ, ἁμάρτ. ἄουρίδης Κάρπ.

'Εκ τοῦ ἁμαρτ. οὐσ. ἄγουρίδι παρὰ τὸ ἄγουρος.

Νέος: *Ἀσμ.

Καλή σ' ἐσπέρα λυγερή.—Καλῶς τὸν ἄουρίδην.

Πῶς νὰ γερωῶ, ἄουρίδη μου, ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ σου;

Συνών. ἄγουρίτης, ἄγουρίτσης 1.

άγουρίδι τό, Παξ. Πελοπν. (Μεσσ.) Σέριφ. ἄουρίδι Νάξ. ('Απύρανθ.) Πληθ. ἄγουρίθια Πελοπν. (Μεσσ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. ἄγουρίδα.

1) Ἡ ἄωρος σταφυλή, ἄγουρίδα ὁ ἰδ. Σέριφ.

2) Πᾶς ἄωρος καρπὸς Νάξ. ('Απύρανθ.) Παξ.: *Δὲν ἤκοβγες ἐδὰ δὴν τρεῖς γυαλισμένες δομάτες, μόνον διᾶης κ' ἤφερες τ' ἄουρίδια τοῦτα; 'Απύρανθ. 'Επῆνε κ' ἐφτάκανε*

τὰ πετρογάλια, καὶ ἄγουρίδια, ποῦ εἶναι ξίδι τραπέτσι (ἐφτά-κανε = ἔκοψαν) Παξ. β) Τὸ ἐντελῶς ἄωρον σῦκον Πελοπν. (Μεσσ.)

άγουριδιάζω ἁμάρτ. ἄγουρ'διάζω Πελοπν. (Συκεῖ Κορινθ.) ἄγ'ριδιάζον Στερελλ. (Αἰτωλ.) ἄγουριδιάζω Κρήτ.

'Εκ τοῦ οὐσ. ἄγουρίδα.

1) Μετβ. καθιστῶ τι ὀξινον διὰ τοῦ χυμοῦ τῆς ἄγουρίδας, οἷον τὸ φαγητὸν κττ. ἐνθ' ἄν. 2) Ἀμτβ. γίνομαι ἄγουρίδα, ἐπὶ τῆς σταφυλῆς, ὅταν τὸ ἄνθος μεταβάλλεται εἰς καρπὸν ἐνθ' ἄν.: *Εἴν' ἀπᾶν πόπισαν τ' ἄνθ' κι ἀγ'ριδιάζ'νι τ' ἀμπέλια Αἰτωλ. 3) Ὑφίσταμαι ἀτελῇ ἔψησιν, ἐπὶ λαχάνων κττ. μαγειρευομένων μὲ ἀνεπαρκῆ πυρὰν καὶ μὴ ἐφομένων καλῶς Πελοπν. (Συκεῖ Κορινθ.): 'Αγουρ'διάζον τὰ κολοκύθια. Συνών. σκoιvιᾶζω.*

άγουριδοζούμι τό, ἁμάρτ. ἄγ'ριδοζούμ' Θράκ. (Κομοτ.) ἄγουριδοζουμο Λεξ. Κομ. ἄγ'ριδοζουμου Θράκ. ('Αδριανούπ.)

'Εκ τῶν οὐσ. ἄγουρίδα καὶ ζουμί.

1) Ὁ χυμὸς τῆς ἁώρου σταφυλῆς ἐνθ' ἄν. 2) Ὁξος ἐξ ἁώρων σταφυλῶν Θράκ. ('Αδριανούπ.)

άγουρίζω ἁμάρτ. ἄγουρίζω Θήρ.

'Εκ τοῦ ὄν. ἄγουρος.

Εἶμαι ὑπὸ τι ἄωρος, ἐπὶ τῶν καρπῶν καθόλου: *Τὰ σταφύλια ἄγουρίζουν ἀκόμη (συνών. φρ. εἶναι ἄγουρωπά, δι' ἣν ἰδ. ἄγουρωπός).*

άγουρίκλα ἡ, Ζάκ. Κεφαλλ. ἄγ'ρίκλα Στερελλ. (Αἰτωλ.)

'Εκ τοῦ ὄν. ἄγουρος καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίκλα.

'Αωρος σταφυλή (ἐπιτατικωτέρα ἐκφορὰ τοῦ ἄγουρίδα) ἐνθ' ἄν.: Τί τρώς αὐτὲς τοῖς ἄγουρίκλες; Ζάκ. 'Εφαγα πέντ' ἔξ' ῥᾱις, ἦταν ντίπ ἀγ'ρίκλα (ντίπ = ἐντελῶς) Αἰτωλ. 'Εἰς πολὺν ἀγ'ρίκλα, δὲ γένιτι τοῦ κρασὶ γλυκὸ αὐτόθ. || Παροιμ.

'Αγάλη ἀγάλη γίνεται ἡ ἄγουρίκλα μέλι

(πᾶν ἔργον ἀπαιτεῖ χρόνον, ἵνα συντελεσθῇ. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,138) Ζάκ.

άγουρίλα ἡ, κοιν. ἄγουρίλα Κέρκ. ('Αργυροῦδ.) Παξ.

'Εκ τοῦ ὄν. ἄγουρος.

'Οσμὴ ἢ γεῦσις ἁώρου ὁπώρας ἐνθ' ἄν.: 'Αγουρίλας μυρίζει - βρομαίει. Δὲν καταλαβαίνεις τὴν ἄγουρίλα μέσ' 'ς τὸ στόμα σου; Ὅταν τρώς ἄγουρογιωμένο καρπούζι, καταλαβαίνεις τὴν ἄγουρίλα. Συνών. ἄγουράδα, ἄγουριά, στυφάδα.

άγουρίτης ὁ, ἁμάρτ. ἄουρίτης Κάρπ. Τήλ.

'Εκ τοῦ ὄν. ἄγουρος.

*'Αγουρος, νεανίας ἐνθ' ἄν.: *Ἀσμ.*

Μάννα μου, μὲ τὸν ἄουρο καὶ μὲ τὸν ἄουρίτη καὶ μὲ τῆς χήρας τὸν νιὸν ἀδελφουσύνην ἔχω Κάρπ. Συνών. ἄγουρίδης, ἄγουρίτσης 1.

Καὶ νὰ 'μουν μὲ τὸν ἄουρο καὶ μὲ τὸν ἄουρίτη Τήλ.

